

fig til at være blotte Hørere. Denne Opfattelse, at Undervisningen skulde føres paa en friere og livligere Maade — hvilken Opfattelse er kommen ude fra — er nu efterhaanden trængt ind baade i Friskolerne og i de offentlige Skoler, og den Tale, som nu kan føres om Dødbideriet i de offentlige Skoler, er aldeles grundløs. Jeg maa maasse fortælle en Historie til for nærmere at vise, hvad det er, jeg vil gjøre gjældende. Historien er ikke af mig selv, men det er en af vore mest bekendte Højskoleforstandere, som har fortalt den paa et offentligt Møde. Han sagde: Jeg har en lille Hund, som hedder Johnny, og den saae jeg en Dag løbe over Gaarden efter en Rotte. Pludselig forsvandt Rotten ned i sit Hul, men Johnny blev ved at staa og gøj ned i Rottehullet, og gjæde sig efterhaanden ind i en stebse vorende Forbittrelse, men Rotten var og blev borte. Der gik Aar og der gik Dag, men hver Morgen kunde man se Johnny løbe over Gaarden, standse ved Rottehullet, gøj ned deri og arbejde sig ind i en stigende Forbittrelse, men Rotten var og blev borte. Ja, vi Mennesker ligne Johnny. Forhold og Omstændigheder skifte og vegle, men den Stemning, som Forholdene og Omstændighedene have fremkaldt, vedbliver at eksistere længe efter, at de Forhold, som have fremkaldt den, have ophørt at eksistere. Vi kunne jo i vore Dage høre mange brave Medborgere rase imod Hundehullet og Træhesten, som om de vare i fuld Virksomhed imellem os, men den Tale har Intet at betyde: Det er blot Johnny, der ikke kan glemme Rotten! Vi kunne nu i vore Dage høre Tale om — og det kan ogsaa læses i Pressen — at Høire er splittet mellem de Nationalliberale og Gudsseierne, og der har jo ganske vist ogsaa været Forhold, som en Tid have fremkaldt en saadan Splittelse, men de ere ikke længere tilfede; Talen derom har derfor ikke Noget at betyde: Det er blot Johnny, der ikke kan glemme Rotten! Saaledes forholder det sig ogsaa, naar der er Tale om Dødbideriet i de offentlige Skoler. Forholdene have forandret sig; der undervises nu lige saa livligt i de offentlige Skoler som i Friskolerne, og hele den Tale har ikke Noget at betyde: Det er blot Johnny, der ikke kan glemme Rotten! Derjom Friskolen for Dieblisset virkelig er bedre end den offentlige Almueskole i Almindelighed — hvad jeg for min Part ikke vil bestride, da jeg ikke har den Ære at kjende Friskolerne; paa Lolland have vi ingen af dem —, saa er det, fordi Friskolerne for Dieblisset have Ret til at vrage Lærlinge. De behøve ikke at optage hvilken som helst Lærling, der indmeldes, hvilket er en stor Fordel for en Skole; men i det Dieblis, da Friskolerne blive stilledes saaledes, at de skulle have den samme Understøttelse fra det Offentliges Side som de andre Skoler, saa maatte der naturligvis dertil knyttes den bestemte Betingelse, at Friskolerne ogsaa skulle staa aabne for Alle ligesom de offentlige Skoler, og

saar tror jeg, at den Fordel, som Friskolerne for Dieblisset have i Sammenligning med de offentlige Skoler, vilde aldeles forvinde. Hvad jeg frygter for, hvis vi skulde faae en Ordning væsentligst paa Grundlag af Friskolevæsenet, er dette, at der vilde optaa en Mængde smaa Friskoler, som kun daarlig vilde kunne lønne sine Lærere, som kun daarlig vilde kunne blive udrustede med de fornødne Apparater, og som derfor vilde komme til at føre en hensygnende Tilværelse. Jeg er bange for, at Udskillige, som ikke have haft Udholdenhed nok til at bane sig en Vej her i Livet paa anden Maade, vilde, naar Staten tog sig af Friskolevæsenet i den Grad, som det ønskes af de Herrer Friskolemand, kaste sig over at blive Friskolelærere. Jeg venter ikke en Reform af vort Skolevæsen naanlig i Retning af Friskolen. Jeg staaer i det Væsentlige paa den offentlige Skoles Standpunkt, men jeg har meget venlige Følelser overfor Friskolen, hvilket jo ogsaa det Forslag, som nu foreligger her, har. Naar man vil læse §§ 1, 22 og 23, saa vil man se, at disse Paragrafer ere gjennemtrængte af de allerøsteligste Følelser overfor Friskolerne. Jeg kan gaa endnu videre end Forslaget; jeg kan godt være med til at gjøre en Del af Lærernes Lønning flydende, naar blot det ikke bliver den væsentligste Del deraf. Jeg vil have, at den væsentligste Del af Lærernes Løn skal være fast Løn. Vi have jo allerede, som det blev bemærket af det ærede Medlem fra Sønderjysk (Højmark), en Slags flydende Lønning, idet der erlægges til Lærerne 1 Krone for hvert Barn. Det er kun Lidt; jeg kunde gaa endel høiere, men, hvad jeg ikke vil være med til, er at støtte Friskolen saaledes, at den offentlige Skole ikke bliver tilstrækkelig støttet. Jeg vil, skjøndt jeg veed, at det ærede Medlem fra Sønderjysk ikke kan lide dette Udtryk, ikke være med til at tage Sten ud af den offentlige Skoles Bygning for dermed at opføre Friskolebygningen. Jeg veed nok, han vil sige, det er Forældrenes Kjærlighed, som er de Sten, hvoraf Friskolen skal bygges. Jeg vil sige, at Forældrenes Kjærlighed er Grundstenen, men der er mange andre Sten, hvoraf Skolen skal bygges end netop Forældrenes Kjærlighed. Det, jeg ønsker, og som det ogsaa synes, at Forslaget tilfigter, er, at den offentlige Skole bliver saa god som mulig. Jeg vil gjentage, hvad jeg har sagt tidligere, den skal blive saa god, at, medens de Fattige ere nødt til at sætte deres Børn i den offentlige Skole, fordi de ikke have Raad til at sætte dem andre Steder, saa faae de Nige og Velhavende Lyft dertil, fordi de have en Følelse af, at der i dem leveres en god, fyldig og sund Undervisning. Det er ad den Vej, vi skulle stræbe efter, at de bedre stillede Samsundsklassers Børn komme til at sidde sammen paa Skolebanken med de lavere stillede Samsundsklassers Børn. Jeg tillægger det en